

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. De defectibus, qui circa celebrationem huius mysterii committuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

sius rñdeatur salutationi. Vnde & ad maiorem fo-
lennitatem, ibidem statutum legitur, quod eps cū
pluribus missarum solennia peragat: in missis ta-
men priuatis sufficit unum habere ministrum, qui
gerit personam totius populi catholici, ex cuius
persona sacerdoti pluraliter respondet.

ARTICVLVS VI.

*Utrum possit sufficienter occurrere defectibus circa celebra-
tionem huius sacramenti occurrentibus, statuta
ecclesie obseruando.*

4. dist. 13. in
expos. lit.

AD SEXTVM sic proceditur. Vt quod non pos-
sit sufficienter occurrere defectibus, qui circa ce-
lebrationem huius sacramenti occurrunt, statuta
ecclesie obseruando. Contingit enim quandoq;
quod sacerdos ante consecrationem, uel post mo-
ritur, uel alienatur, uel aliqua alia infirmitate impe-
ditur, ne sacramentum sumere possit, & missam
perficere. ergo uidetur quod non possit impleri sta-
tutum ecclesie, quo precipitur quod sacerdos con-
secrans, suo sacrificio communicet.

¶ 2 Præ. Contingit quandoque, quod sacerdos
ante consecrationem uel post recolat se aliquid co-
medisse uel bibisse, uel etiam alicui peccato mor-
tali subiacere, uel etiam excoicationi, cuius prius
memoria non habebat. necesse est ergo, quod ille qui est
in tali articulo constitutus, peccet mortaliter contra
statutum ecclesie faciens, siue sumat, siue non sumat.

¶ 3 Præ. Contingit quoque, quod in calicem musca, uel
arana, uel aliquod animal uenensum cadit post
consecrationem, uel etiam cognoscit sacerdos cali-
ci uenenum esse immixtum ab aliquo maleuolo
causa occidendi ipsum. In quo casu si sumat, ut
mortaliter peccare, se occidendo uel Deum tentan-
do: similiter si non sumat peccat, contra statutum ec-
clesie faciens. ergo ut esse perplexus & subiectus
necessitati peccandi, quod est inconueniens.

¶ 4 Præ. Contingit quandoque, quod per negligentiam
ministri, aut aqua non ponitur in calice, aut etiam
nec uinum, & hoc sacerdos aduertit. ergo in hoc
etiam casu uidetur esse perplexus, siue sumat cor-
pus sine sanguine (quasi imperfectum faciens
sacramentum) siue non sumat nec corpus nec sanguinem.

Alia: sacrifi-
cium.

¶ 5 Præ. Contingit quoque, quod sacerdos non re-
colit se dixisse uerba consecrationis, uel etiam alia
quæ in celebratione huius sacri facti dicitur. Vt ergo pec-
care in hoc casu, siue reiteret uerba super eandem
materiam, quæ forte iam dixerat siue utatur pane
& uino non consecratis, quasi consecratis.

¶ 6 Præ. Contingit quandoque propter frigus,
quod sacerdoti dilabitur hostia in calicem, siue
ante fractionem, siue post. In hoc ergo casu non
poterit sacerdos ritum ecclesie implere, uel de ip-
sa fractione, uel etiam de hoc, quod sola tertia pars
mittatur in calicem.

¶ 7 Præ. Contingit quandoque, quod per negli-
gentiam sacerdotis sanguis Christi effunditur, uel
etiam, quod sacerdos sacramentum sumptum uo-
mit, aut etiam quod hostia consecrata, tandiu con-
seruantur, ut putrescant, uel etiam a muribus cor-
rodantur, uel etiam qualitercunque perdantur. In
quibus casibus non uidetur posse huic sacramen-
to debita reuerentia exhiberi secundum ecclesie
statuta. Non uidetur ergo, quod his defectibus seu pe-
riculis occurrere possit, saluis ecclesie statutis.

SED CONTRA est, quod sicut Deus, ita ecclesia
non precipit aliquid impossibile.

RESPON. Dicendum, quod periculis seu defectibus
circa hoc sacramentum contingentibus duplici-
ter potest occurrere. Vno modo preueniendo, ne sci-
licet periculum accidat: alio modo subsequendo,
ut scilicet id quod accidit emendetur uel adhiben-
do remedium, uel saltem per penitentiam eius qui
negligenter egit circa hoc sacramentum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod si sacerdos mor-
te, aut infirmitate graui occupetur ante consecra-
tionem corporis & sanguinis Domini, non oportet ut
per aliam suppleatur. Si uero incepta consecratio-
ne hoc accidit (puta consecrato corpore ante co-
secrationem sanguinis, uel etiam consecrato utro-
que) debet missa celebrari per alium expleri. Vn-
de, ut habetur in Decretis. 7. q. 1. ca. nihil, in Toletano
concilio legitur, Centimus conuenire, ut cum a
sacerdotibus missarum tempore mysteria sacra con-
secrantur, si aegritudinis accidat cuiuslibet eorum,
quo conceptum nequeant explere mysterium, sit li-
berum episcopo uel presbytero alteri, consecrationem
exequi incepti officij. Non enim aliud competit
ad supplementum ininitatis mysterijs, quam ut incipi-
tis aut subsequenter benedictione sint completa sa-
cerdotibus, quia nec perfecta uideri possunt, nisi pfe-
cto ordine compleantur. Cum, n. sumus omnes unum
in Christo, nihil contrarium diuersitas personarum
format, ubi efficaciam prosperitatis unitas fidei re-
presentat. Ne in quod natura languoris causa co-
sulitur, in presumptionis perniciem conuertatur,
nullus absque prauentum patennis molestie, minister
uel sacerdos, cum ceperit imperfecta officia, prae-
sumat omnino relinquere. si quis hoc temerarie pre-
sumperit, excoicationis sententiam sustinebit.

AD SECVNDVM dicendum, quod ubi difficultas oc-
currit, semper est accipiendum illud, quod habet mi-
nus de periculo. Maxime autem periculosum circa
hoc sacramentum est, quod est contra perfectionem huius
sacri: quia hoc est immane sacrilegium. Minus autem
est illud, quod pertinet ad qualitatem sumentis: &
ideo si sacerdos post consecrationem inceptam, re-
cordetur se aliquid comedisse, uel bibisse, nihilomi-
nus debet perficere sacrificium, & sumere sacramentum.
Similiter si recordetur se peccatum aliquod commi-
sisse, debet penitere cum proposito consistendi &
satisfaciendi, & sic non indignè, sed fructuose sumere
sacramentum. Et eadem ratio est si meminerit se excoi-
cationi cuiusque subiacere. debet enim assumere
cum proposito humiliter absolutionem petendi, &
sic per inuisibilem pontificem Iesum Christum ab-
solutionem consequetur quantum ad hunc actum,
quod peragat diuina mysteria. Si uero ante consecra-
tionem alicuius predictorum sit memor, tur-
tius reputarem, maxime in casu manducationis
& excoicationis, quod missam inceptam
desereret, nisi graue scandalum timeretur.

AD TERTIVM dicendum, quod si musca, uel aranea in
calicem ante consecrationem ceciderit, aut et uene-
num deprehenderit esse immixtum, debet effundi, &
abluto calice, denuo alium uinum poni consecrandum.
Si uero aliquid horum post consecrationem acciderit,
debet animal caute capi, & diligenter lauari & co-
buri, & ablutio cum cineribus sacrificium mitti. Si
uero uenenum ibi esse deprehenderit immixtum, nul-
lo modo debet sumere, nec alij dare, ne calix uitæ
uertatur in mortem: sed debet diligenter in aliquo
uasculo ad hoc apto cum reliquijs conseruari. Et
ne sacramentum remaneat imperfectum, debet
aliud uinum apponere in calicem, & denuo resu-
mere a consecratione sanguinis, & sacrificij perficere.

AD

AD QVARTVM Dicendum, quod si sacerdos ante consecrationem sanguinis, & post consecrationem corporis percipiat, aut unum, aut aquam non esse in calice, debet statim apponere, & consecrare: si vero post consecrationis uerba perceperit, quod aqua desit, debet nihilominus, pcedere, quia impositio aquae, ut supra dictum est, non est de necessitate sacramenti: debet tamen puniri ille, ex cuius negligentia hoc contingit. Nullo autem modo, debet aqua uino iam consecrato misceri: quia sequeretur corruptio sacramenti pro aliqua parte, ut supra dictum est. * Si uero percipiat post uerba consecrationis, quod uinum non fuerit positum in calicem, si quidem hoc percipiat ante sumptionem corporis, debet deponere aqua, si ibi fuerit, imponere uinum cum aqua, & resumere a uerbis consecrationis sanguinis: si uero hoc perceperit post sumptionem corporis, aliam hostiam apponere debet, iterum consecrandam simul cum sanguine: quod ideo dico, quia si diceret sola uerba consecrationis sanguinis, non seruaretur debitus ordo consecrandi: & sicut dicitur * in praedicto c. Toletani concilii, perfecta uideri non possunt sacrificia, nisi perfecto ordine compleantur: si uero inciperet a consecratione sanguinis, & repeteret omnia uerba consequentia, non contingeret, nisi adesset hostia consecrata, cum in uerbis illis currant quaedam dicenda, & fienda non solum circa sanguinem, sed etiam circa corpus. Et debet in fine iterum sumere hostiam consecratam & sanguinem, non obstante etiam, si prius sumperit aquam, quae erat in calice, quia preceptum de perfectione sacramenti maioris est ponderis, quam preceptum quod hoc sacramentum a ieiuniis sumatur, ut supra dictum est. *

AD QVINTVM Dicendum, quod licet sacerdos non recolat se dixisse aliqua eorum, quae dicere debuit, non tamen debet ex hoc mente perturbari: non enim qui multa dicit, recolit omnium, quae dixit, nisi forte aliquid in dicendo apprehenderit sub ratione iam dicti: sic enim aliquid efficitur memorabile. Unde si aliquis attente cogitet illud quod dicit, non tamen cogitet se dicere illud, non multum proficua recolit se dixisse: sic enim sit aliquid obiectum memoriae, in quantum accipitur sub ratione praeteriti, sicut dicitur * in li. de memoria: si tamen sacerdos probabiliter constet se aliqua omisisse, si quidem non sunt de necessitate sacramenti, non existimo quod propter hoc debeat resumere, immutando ordinem sacrificii, sed debet ulterius procedere: si uero certificetur se omisisse aliquid eorum, quae sunt de necessitate sacramenti, scilicet formas consecrationis, cum forma consecrationis sit de necessitate sacramenti, sicut & materia, idem uidetur faciendum quod dictum est * in defectu materiae, ut scilicet resumatur a forma consecrationis, & cetera per ordinem reiterentur, ne mutetur ordo sacrificii.

AD SEXTVM Dicendum, quod fractio hostiae consecratae, & quae una sola pars mittatur in calicem, respicit corpus mysticum, sicut admistio aequae significat populum, & ideo horum praetermissio non facit imperfectionem sacrificii, ut propter hoc sit necessitas aliquid reiterare circa celebrationem huius sacramenti.

AD SEPTIMVM Dicendum, quod, sicut legit de consec. dist. 2. ex Decreto Pii papae, * si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in tabulam, quae terrae adharet, lingua lambetur, & tabula radet: si uero non fuerit tabula, terra radetur, & igni consumet & cinis intra altare condetur, & sacerdos quadraginta diebus poeniteat: si autem super altare stillauerit

calix, sorbeat minister stillam, & tribus diebus poeniteat. Si super linteam altaris, & ad aliud stilla peruenierit, decem diebus poeniteat. Si usque ad tertium, nouem diebus poeniteat. Si usque ad quartum, uiginti diebus poeniteat, & linteamina quae stilla retigerit, tribus vicibus lauet minister calice subitus posito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur: posset etiam sumi in potum a ministro, nisi propter abominationem dimitteretur: quidam autem ulterius partem illam linteaminum incidunt & comburunt: & cinerem in altari uel sacrario reponunt. subditur autem ibidem ex poenitentiiali Bedae * praebiteri, si quis per ebrietatem uel voracitatem eucharistiam euouerit, quadraginta diebus poeniteat, si laicus est: clerici uel monachi seu diaconi & praebiteri, septuaginta diebus poeniteant: episcopus, nonaginta: si autem infirmitatis causa euouerint, septem diebus poeniteant. Et in eadem distinctio legitur ex concilio arelatensi: * Qui non bene custodierit * sacramentum, & mus uel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus poeniteat. Qui autem perdidit illud in ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta diebus poeniteat. Et eadem poenitentia uidetur dignus sacerdos, per cuius negligentiam hostiae consecratae putrescunt: praedictis autem diebus debet poenitens ieiunare, & a comunione cessare. Pensatis tamen conditionibus negotii & personae potest minui, uel addi ad poenitentiam praedictam: hoc tamen obseruandum est, quod ubicumque species integrae inueniuntur, sunt reuerenter conseruanda, uel etiam sumenda: quia manentibus speciebus, manet ibi corpus Christi, ut supra * dictum est. Ea uero, in quibus inueniuntur si commode fieri potest, sunt comburenda, cinere in sacrario recondito: sicut de rasura tabulae dictum est. *

Ead. d. s. ca. si quis per ebrietatem.

Ead. di. s. e. Qui bene non custodierit. alia sacrificia.

q. 77. ar. 5. & locis ibi citatis.

In istius solum. princ.

QVAESTIO LXXXIII.

De sacramento poenitentiae, in decem articulos diuisa.

Super questionem octuagesimam quartam.

CONSEQUENTER considerandum est, de sacramento poenitentiae. Circa quod primo, considerandum est, de ipsa poenitentia. Secundo, de effectu ipsius. Tertio, de partibus eius. Quarto, de suscipientibus hoc sacramentum. Quinto, de potestate ministrorum, quae ad clauas pertinet. Sexto, de solennitate huius sacramenti.

Circa primum duo consideranda sunt. Primo, de poenitentia, secundum quod est sacramentum. Secundo, de poenitentia, secundum quod est uirtus.

Circa primum quaeruntur decem.

- ¶ Primo, Vtrum poenitentia sit sacramentum.
- ¶ Secundo, De propria materia eius.
- ¶ Tertio, De forma ipsius.
- ¶ Quarto, Vtrum impositio manus requiratur ad hoc sacramentum.
- ¶ Quinto, Vtrum hoc sacramentum.

In primis duobus articulis tria dicenda occurrunt. Primum de materia sacramenti poenitentiae, ex qua cum forma constituitur sacramentum, an scilicet hoc sacramentum habeat materiam, ex qua constituitur. Et mouetur hoc dubium propter Scot. in 4. distinctio. 16. quaestio. prima, distinctio huius sacramenti nullam partem esse actum poenitentis: sed sacramentum hoc essentialiter consistere in absolute: ita quod secundum eum sacramentum poenitentiae non constituitur ex materia & forma contra communem doctrinam in 1. distinctio. 4. sententia, immo contra doctrinam sacri concilii sub Eugenio IIII, ubi dicitur, quod omnia sacramenta constant

Tertia S. Thomae.

NN stant